

“FİİLEN YASAKLANAN KELİMELERE” SÜREKLİ YENİLERİ EKLENİYOR

Prof. Dr. Recep AKDUR

Sevenlerince "**Ulu Hakan**" sevmeyenlerince "**Kızıl Sultan**" olarak anılan İkinci Abdülhamid tahta çıkmadan önce ülkeyi meşrutiyetle yöneteceğine söz vermiş. Başlangıçta sözünü tutar gibi de görünmüş. Tahta oturduktan dört ay sonra, 23 Aralık 1876'da Türkiye'nin ilk anayasası sayılan Kanun-i Esasi'nin (Anayasa) ilan edilmesine ses çıkarmamış. Meclis-i Mebusan ilk olarak 19 Mart 1877'de toplanmış. Böylece 1. Meşrutiyet dönemi başlamış. Bu görüntü ve sürecin doğal bir sonucu olarak; Osmanlı'daki İlk Kanun-i Esasi 'nin onun tarafından yazdırıldığı, ilk Meclis-i Mebusan'ın kuruluşunun/toplanmasının onun tarafından sağladığı söylenir.

Bir yıl geçtikten sonra gerçek kişilik ortaya çıkmaya başlamış: İlk önce kendisini tahta çıkaran ve 1. Meşrutiyet'in mimarı olan Mithat Paşa'yı sürgüne gönderdi. Arkasından Osmanlı-Rus Savaşı'nı bahane ederek Meclis-i Mebusan'ı kapadı. Sonrasında da 30 yıla yakın bir süre ülkeyi koyu bir istibdat ile yönetti. Kurduğu istibdat rejiminin bir ayağını "**hafiy ve jurnal ağı**" diğerini ise "**zaptiye örgütü ve özel mahkemeler**" oluşturuyordu.

Meclis'i kapatıp yönetimi tek başına eline aldıktan sonra, 1880 yılında ve Osmanlı tarihinde ilk olan, **Yıldız İstihbarat Teşkilatı** adı verilen polis ve istihbarat örgütünü kurdu. Çok sayıda hafiyeden oluşan bu örgütün amacı Abdülhamid'in muhalifleri hakkında bilgi toplamak ve muhalif girişimleri önlemektir. Hafiyeler sadece kendileri bilgi toplamıyor, jurnalci adı verilen kişilere de maaş bağlayarak çok geniş bir istihbarat ağı ile çalışıyorlardı. Bu teşkilat, başta İstanbul olmak üzere, ülkenin önemli kentlerinin tümünü bir örümcek ağı gibi sardı. Padişahın hoşuna gideceğini sandıkları her şeyi ve herkesi jurnallediler.

Ülkeyi kasıp kavuran "**zaptiye örgütü ve özel mahkemeler**" kanun ve hukuk gözetmeksizin binlerce insanı tutukladı ve sürgüne gönderdi. Kanunsuz suç olmaz ilkesini hiçe sayarak, evleri basıyor, gazeteleri kapatıyor, toplantıları dağıtıyor, toplumu özellikle aydınları yoğun bir baskı altına tutuyor ve sindirmeye çalışıyordu.

"**Matbuat Kanunu**" ve "**Matbuat Nizamnamesi**" yeniden düzenlenerek sıkı bir sansür düzeni kuruldu. Yasaklama ve jurnallemeler yalnızca düşünce boyutunda kalmadı kelime ve kavramlara kadar indi. "**Hürriyet**", "**vatan**", "**millet**", "**zulüm**", "**adalet**" gibi sözcükleri yazılarında yazanlar; söylemlerinde kullananlar derhal tutuklanıyor, yıllarca mahkeme ve

zindanlarda süründürülüyordu. Bu kelime ve kavramlara hızla yenileri eklendi. “**Burun**”, “**yıldız**” “**tepe**” “**tahtakurusu**” bunların en çok bilinenleri.

Yasak olan sözcüklerin sayısı zamanla yüzlere ulaşır. Ancak bunların hiçbir zaman resmi bir listesi yayımlanmadığı için kesin sayıları bilinmemektedir. Yasaklanan bu kelimelerin, Ali Seydi Bey ve arkadaşlarınca 1908-1914 yılları arasında yayımlanan Resimli Kamus-u Osmani'nin sonunda bir listesi verilmiştir. Bu listeye göre; adalet, arsenik, aksülmen(bir çeşit zehir), avam, büzürgan(değerli, yüce), cemiyet, cumhuriyet, Darwinizm, disiplin, demokrat, diktatör, dinamik, Ermenistan, hafiye, hal' (tahttan indirmek), humbara (bomba), hürriyet, ihtilal, inflak, inkiraz (yıkılma), irtica, irtiyab (kuşku), ispartizm (ruh çağırma), istibdat, isyan, klik (hizip), mabad (arka), ma'bas (baldır), memorandum, müfteris (parçalayan), müsavat (eşitlik), nihilist (yıkıcı), obstrüksiyon (engelleme), oportünist (fırsatçı), oligarşi, psikolocya (psikoloji), radikal, randevu, sansür, siyanür, siyemma (özellikle), Şura-yı Devlet, tahtakurusu, teevün (ah etmek), vatan, veto, zehir, zulüm yasaklanan kelimelerden bazılarıdır. Bu kelimelerin kullanılması yalnızca günlük yaşamda yasaklanmaz; sözlük ve ansiklopedilerden bile çıkarılırlar. Bunlara yer veren sözlük ve ansiklopedilerin veya kitapların basılmasına asla izin verilmez.

Özgürlük getireceğini ve yolsuzlukla savaşaacağına söz vererek iktidara gelen AKP, sözcüklere karşı İkinci Abdülhamid'den daha acımasız. İktidarının üzerinden daha iki yıl bile geçmeden, Başbakanlık Takip Kurulu'nun yayımladığı bir genelge ile Osmanlı'dan beri yasak olan kelimelere 45 kelime daha eklendi. Bunlardan bazıları şöyle; "mücahit, laikçi, şeriat, cemaat, cihad, dar'ül harp, dar'ül islam, fetva, halife, imam, islami terör, islami terör örgütü, islamcı terör, dinci terör, köktendinci, çember sakallılar, kara cübbeliler, kara çarşaflılar, biat, emir, fetva, halife, hizbullah, hizbuşeytan, imam, imamet, kafir, karun, kışla, laikler, laikçiler, medrese, mücahid, şehit, şeriat, şeyh, şeyh'ül islam, tebliğ, tekke, tevhid". Bu genelgeden sonra Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı'ndan servis sağlayıcılara ve hosting firmalarına gönderilen tebligatta, 138 kelimenin daha yasaklandığı bildiriliyor.

Yasaklanan ve sayıları binleri bulan bu kelimelerin listesi her geçen gün çiğ gibi büyüyor. İktidarın sevmediği kelimelerin bir kısmı doğrudan genelgelerle yasaklanırken, diğer bir kısmı da mahalle baskısı yöntemi ile Türkçeden hızla uzaklaştırılıyor. Öte yandan da özellikle yönetim ve eğitim kadrolarının kasıtlı gayretleri ile sevilmeyen kelimelerin yerine Arapça ya da İngilizcesi yerleştiriliyor. Sayılarını ya da büyüklüğünü saptayabilmek için Ali Seydi Bey ve arkadaşları gibi dil bilimcilere gereksinim var

Epey bir zamandır toplantı salonlarında, dersliklerde, sokaklarda ve alanlarda, “**hırsız**”, “**hırsız var**”, “**başçalan**”, “**ayakkabı kutusu**”, “**para sayma makinası**”, “**sıfırlama**” ve “**villa**” kelimelerini söylemek ya da yazmak fiilen yasak. Son aylarda, **Montrö, Lozan, Milyar, Dolar** gibi kelimeler de eklendi. Eskiden sayıların yasaklanmasına pek rastlanmıyordu. Şimdi bu da oldu.! Penceresine, balkonuna **128** yazısı asanlara polis çok şiddetli reaksiyon gösteriyor. Bunları söyleyenler, yazarlar ya da gösterenler önce sivil polis ve milisler tarafından linç ediliyor sonra da yaka paça gözaltına alınıyor. Önümüzdeki günlerde bu kelimeler ya da sayılar, yazılı ve sözlü basında; arkasından da sosyal medyada yasaklanırsa, kullananlara ağır cezalar uygulanırsa, daha sonra da ansiklopedi ve sözlüklerden çıkarılır ise hiç şaşırılmamak gerekir.!